

ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

DOI 10.31651/2524-2660-2020-2-5-10
ORCID 0000-0003-3214-7675

ДЕСЯТОВ Тимофій Михайлович,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту,
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
e-mail: desyatov50@ukr.net

УДК 378.091.2:001.895(045)

СТРАТЕГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕПЕРЕДБАЧЕНИХ ВИКЛИКІВ

Доведено, що людство переживає глобальну кризу, яка впливає і буде очевидно впливати не тільки на нашу систему освіти, але і на нашу економіку, політику і культуру.

Наголошено, що криза освіти, яка виникла внаслідок непередбачених викликів, спонукає нас до перегляду і переосмислення методики та технології організації освітнього процесу. У таких умовах у суспільстві виникає потреба творчо і гнучко пізнавати мінливу дійсність, переосмислювати ідеї та набуті знання.

Підкреслено, що проблеми технологізації в галузі вищої педагогічної освіти пов'язана з розширенням інновацій, серед яких – технологія дистанційного навчання, яка підвищує мотивацію як викладача, так і студентів. Дистанційне навчання надає нові можливості для самовираження, спонукання студентів до індивідуальної самостійної роботи та формує у них інформаційну культуру, дає змогу обрати власний ритм життя, формує умови цифрового контенту для освітніх програм. Проте ця технологія навчання потребує більшої самоорганізації на відміну від традиційного.

Досліджено, що поряд із професійною компетентністю вирізняють креативну компетентності педагога. Означена компетентність характеризується відкритістю до інновацій та нових технологій на професійному рівні, гнучкістю і творчою адаптивністю у процесі взаємодії із суб'єктами навчання.

Підкреслено, що креативна навчальна діяльність орієнтована на створення студентом креативного освітнього проекту, але головним акцентом креативної діяльності є креативна особистість, яка має специфічні характеристики, якості та властивості. З'ясовано, що із здобувачами вищої освіти викладачі організовують навчання завдяки веб-сервісу Google Classroom та відеозв'язку за допомогою програми Google Meet, Google Duo, Zoom, Jitsi Meet та інших онлайн-платформ. Зокрема така форма організації дистанційного навчання дозволяє не тільки проводити заняття, але й організувати інші освітні заходи.

У статті доведено, що базовий інструментарій індивідуалізованого навчання, закладений у порівняно новому напрямі, що отримав назву «нейропедагогіка», яка інтегрує нейронауку, психологію та педагогіку (дидактику) й поєднує науковий доробок сучасних наук про мозок.

Доведено, що індивідуальна робота студентів у цифровому контексті незалежно від їх бажання отримує андрагогічний відтінок. Відбувається зближення традиційної методики організації навчального процесу з андрагогічною, формальної освіти з неформальною. У контексті цього здобувачі освіти отримують також навички неперервного навчання, що в сучасному культурно-освітньому контексті виступає як ідея, принципи навчання, якість освітнього процесу, умова становлення та розвитку людини.

Ключові слова: технологізація; кліпове мислення; міленіали; дистанційне навчання; креативна компетентність; цифровий контент; нейропедагогіка; нейропедагогіка; нейроосвіта; криза; неперервна освіта.

Постановка проблеми. Національна система освіти на сучасному етапі її розвитку характеризується зміною освітньої парадигми, оновленням змісту та стрімкою технологізацією освітнього процесу, що виникла внаслідок непередбачених викликів.

Людство переживає глобальну кризу нашого покоління. Рішення, які люди та уряди приймають очевидно вплинуть на те, як буде формуватись світ на довгі роки. Ці рішення вплинуть не тільки на освіту, але і на наше життя. Зважаючи на альтернативні рішення, ми повинні керуватися і тим, як подолати безпосередню загрозу, так і тим у якому світі ми будемо жити після «шторму». Ми будемо жити в іншому світі. Рішення на які у звичайні часи уходять роки, сьогодні приймаються моментально. У таких умовах у людини виникає потреба творчо і гнучко пізнавати мінливу дійсність, переосмислювати ідеї та набуті знання, передбачати майбутні зміни та їх наслідки. У реаліях сьогодення необхідно транслювати інший тип мислення, який би був адекватним сучасним вимогам життя. Освіта повинна стати більш технологічною.

Наразі складаються сприятливі умови та обставини для того, щоб забезпечити ство-

рення цифрового контенту для освітніх програм. Вітчизняна педагогічна освіта в умовах, що склалися активно переосмислює освітню політику в контексті технологізації навчального процесу. Виконані навчальне або виробниче завдання, проведені он-лайн заняття чи перевірені роботи стали переважно індивідуальними. Це цікавий феномен, якій напевне вплине на організацію освітнього процесу вже в недалекому майбутньому. У зв'язку з цим вивчення і аналіз цього феномену без сумніву є цінним для науково-педагогічних працівників, що стало предметом нашої роботи.

Мета дослідження. Зважаючи на актуальність окресленої проблеми, метою дослідження є проведення аналізу організації навчання в умовах використання цифрового контенту, що дає можливість студентам максимально самостійно вивчати теоретичний матеріал та залишати контактний час для новітніх знань, практичних завдань, лабораторних практикумів та предметних дискусій. Узагальнюючи зміни, що відбуваються у національній системі педагогічної освіти, пов'язані з стрімкою технологізацією освітнього процесу, що сталося внаслідок непередбачених викликів, теоретично осмислений результат цієї роботи може бути цінним для освітян України.

Теоретичні основи та методи дослідження. Вирішення проблеми організації освітнього процесу в умовах цифрового контенту та адаптації цієї технології в закладах вищої освіти є предметом аналізу та дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців як О. Шаров, О. Токарчук, Ю. Харарі та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі має місце криза класичної ідеї і моделі освіти, яка спричинила розрив між умовами життя членів суспільства і освітньою системою. Як результат акценти в царині освіти останнім часом значною мірою змістилися. Криза освіти, що виникла внаслідок нових непередбачених викликів у світі, спонукає до перегляду й переосмислення як цілей набуття знань, так і часового освітнього виміру. Відома польська письменниця, лауреат Нобелівської премії Ольга Токарчук так описує сучасний стан у світі, пов'язаний із наслідками коронавірусу: «Ми сидимо вдома читаємо книги й дивимося серіали, а в реальності ми готуємося до великої битви за нову реальність, яку ми навіть не можемо собі усвідомити потрохи розуміючи, що ніщо вже не буде таким, як до цього». Очевидно ця нова реальність торкнеться й освітньої галузі. Існуюча ситуація вже

зараз починає змінювати філософію освіти, технологію й методику організації навчального процесу. І це, на наш погляд, закономірний процес, оскільки історичний аналіз аналогічних у світі криз свідчить, що саме хаотичність змін приховує в собі великий творчий потенціал у створенні нового цивілізаційного порядку та гармонії. У таких умовах в суспільстві виникає потреба творчо і гнучко пізнавати мінливу діяльність, переосмислювати ідеї та набуті знання, розвивати здатності, «схоплювати новизну», «керувати мрією», передбачати майбутні зміни та їх наслідки, планувати та утілювати проекти в житті».

У реаліях сьогодення освітні виклики транслюють перехід до іншого типу мислення, який був би адекватним сучасним вимогам життя. Освіта очевидно стане більш технологічною. У такому контексті «кліпова» специфіка засвоєння інформації сучасною молоддю має бути врахована в професійній діяльності викладача, тому що традиційні методи донесення інформації здебільшого у сучасних умовах виявляються неефективними [1]. За Е. Тоффлером, кліпове мислення – це екранне відображення «культури», що трактується як новий характер сприйняття інформації, несумісних чи взаємопов'язаних фрагментів образності і ґрунтується на нескінченному надходженні її потоків, що є досить комфортним для людей з новим типом свідомості й мислення, стилем життя, новими образами [2]. Виходячи з цього, методика, яку варто пропонувати людині народженої після 1980-х років (покоління Y-міленіали або цифрові емігранти та покоління Z-цифрові аборигени, теорією поколінь Вільяма Штрауса та Ніла Хоува, 1991 р.), що зростає в оточенні комп'ютерних технологій, повинна враховувати когнітивну специфіку нової генерації людей. Актуальність цієї думки зумовлено сьогодишнім станом в освітній галузі, коли школи і університети уходять в інтернет, освітяни вимушені відповісти на непередбачені виклики. Проте, сучасні педагогічні технології й методи, які використовуються викладачами у дистанційній освіті, повинні спрямовуватися на те, щоб бути ефективним інструментом перетворення процесу навчання у пошук нових знань, набуття нових навичок і вмінь креативно-пізнавальної діяльності.

Суть технології дистанційного навчання полягає в орієнтації студентів на мобілізацію пізнавальних сил і прагнень здобувачів освіти на пробудження самостійного інтересу до навчання, становлення власних способів діяльності, вміння концентруватися на оволодінні новітніх знань. Досвід використання викладачами технології дис-

танційного навчання свідчить, що наразі складаються сприятливі обставини для того, щоб забезпечити створення цифрового контенту освітніх програм. Призвичаїти студентів максимально самостійно вивчати теоретичний матеріал (з використанням цифрового контенту) аби лишити контактний час для новітніх знань, практичних завдань, лабораторних практикумів та предметних дискусій. Як бачимо актуальність технологізації в галузі вищої освіти пов'язана з розширенням інновацій, серед яких – технологія дистанційного, інтерактивного навчання, яка підвищує мотивацію як викладача, так і студентів, а також сприяє формуванню креативності та професійної спрямованості особистості майбутнього фахівця. Креативність – це не лише характеристика особистості чи одне з професійних умінь, а стиль діяльності, прагматичний результат чи продукт будь-якого процесу, в тому числі й навчально-пізнавального. Проте умовами прояву креативності в освітньому процесі є поєднання креативного середовища креативної особистості та креативної діяльності, що власне, становлять підґрунтя для педагогічної та креативної компетентності. Таким чином поряд із професійною компетентністю дослідники вирізняють креативну компетентність педагога. Означена компетентність, як відомо, характеризується відкритістю до інновацій та нових технологій на професійному рівні, прагненням до саморозвитку й творчої реалізації у професії, гнучкістю і творчою адаптивністю у процесі взаємодії із суб'єктами навчання. Основними елементами креативності є генерування ідей, пошук і виявлення проблем та їх нешаблонне оригінальне вирішення. Це необхідний складник успішного педагога, що проявляється у його творчому підході до власної діяльності. Психологи гуманісти (Н. Роджерс, А. Маслоу) вважають, що першоджерелом творчості є мотивація особистісного росту це ще й потреба в самоактуалізації, повної та незалежної реалізації своїх здатностей і життєвих можливостей, універсальна характеристика, вроджена властивість, притаманна кожному [3]. Це вміння «вийти за межі власного Я» [4, с. 30].

Аналогічно трактує цей процес і Р. Ассаджиолі [5], творчість – це процес підйому особистості, до свого «ідеального Я». Це продукування нового, пов'язане з порушеннями звичної системи впорядкованості: переструктуруванням знань або ж «добуванням» знань під дією виходу за межі їх вихідної системи. Таким чином креативна діяльність педагога ЗВО повинна бути ори-

єнтована на створення студентом креативного освітнього продукту.

У преамбулі Педагогічної конституції Європи [6] зазначається, що вчитель є одним із ключових суб'єктів позитивних змін. На сьогодні суспільство знань вимагає креативності й нестандартності від учителів, які мають володіти широким сектором педагогічних стратегій, що забезпечують максимальне поліпшення досягнень здобувачів освіти. Тому не випадково, що одним із ключових принципів освіти є креативність та інноваційний розвиток системи педагогічної освіти в Європейському просторі.

Потенціал у розв'язанні питання ефективної організації креативно-зорієнтованого навчального процесу, а також базовий інструментарій індивідуалізованого навчання, закладений у порівняно новому науковому напрямі, що отримав назву «нейродидактики» – «нейроосвіта» – «нейропедагогіка». Термін нейропедагогіка був уведений в науковий обіг німецьким математиком – дидактом, професором Г. Прайсом наприкінці ХХ ст. на позначення наукової міждисциплінарної галузі, яка інтегрує нейронауки, психологію та педагогіку (дидактику) й поєднує науковий доробок сучасних наук про мозок [7, с. 108].

Метою нейродидактики є на практиці оптимально і творчо розв'язувати педагогічні задачі, використовуючи знання про індивідуальні особливості мозкової організації вищих психічних функцій [8], активізувати когнітивні здатності студентів та структури їхнього мислення у процесі пізнання та розвитку креативності. Саме нейродидактика по-новому презентує аспекти викладання й навчання, звертаючи особливу увагу на типи особистості суб'єктів пізнання, їхній рівень умотивованості та набуття необхідних компетентностей. Таким чином можна зробити висновок, що основні компоненти креативної компетентності реалізується на засадах нейродидактики, особисто-діяльнісного та компетентнісного підходів.

Акценти в царині освіти у зв'язку з вимушеним переходом на дистанційну технологію освіти значною мірою змістилися. Криза освіти, що виникла внаслідок новітніх викликів суспільства, спонукає до перегляду й переосмислення як цілей набуття знань так і технології організації навчального процесу, що вимагає від освітян постійної мобілізації сил та можливостей для засвоєння все нових умінь та навичок, формування креативного мислення, що є імунітетом до мінливих обставин, тому треба сміливіше змінювати стереотипи та знаходити цікавий вихід із складної ситуації.

Легендарний прем'єр Великобританії Уінстон Черчілль так висловився у свій час щодо кризи: «будь яка криза – це нові можливості», що дійсно підтверджується діяльністю викладачів із здобувачами вищої освіти, які організують навчання завдяки веб-сервісу Google Classroom, відеозв'язку за допомогою програми Google Meet, Google Duo, Zoom, Jitsi Meet, Instagram та інших онлайн платформ. Така форма організації навчання дозволяє не тільки якісно проводити заняття, але й організувати інші освітньо-виховні заходи. Карантин несподівано посадив здобувачів освіти на суворо індивідуальні види робіт, це цікавий феномен, який напевне вплине на організацію освітнього процесу вже в недалекому майбутньому. Як наслідок індивідуальна робота студентів незалежно від їх бажання отримує андрагогічний відтінок. Оскільки в рамках самостійної неформальної освіти студент стає «сам собі андрагогом», тобто сам себе навчає за допомогою онлайн платформ та тьюторів. Але для цього йому необхідно чітко уявляти свій освітній потенціал, осмислювати свої освітні потреби, мету, мотиви; уявляти структуру процесу навчання; уміти рефлексувати над його результатами, що є андрагогічними принципами навчання. Таким чином, можна констатувати, що за допомогою технології дистанційного навчання відбувається трансформація традиційної методики організації навчального процесу в андрагогічну, формальної освіти у неформальну. Все це пов'язано з вольовими зусиллями й здібностями до самоорганізації.

Для студента, що займається самоосвітою на рівні професійного, загальнокультурного розвитку існує цілий ряд значимих особистісних характеристик: уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, формування комунікативної культури, засвоєння інформаційно-освітніх технологій, що робить продуктивним процес навчання, організація часу і простору життєдіяльності, в структурі яких постійно повинна залишатися частина для неперервної освіти. У такому контексті студенти отримують також навичок щодо неперервного навчання тобто навчатися протягом усього життя, що є актуальним у сучасному світі. Оскільки знання знаходяться в центрі діяльності й розвитку людини та суспільства загалом. Вони є особистим капіталом, засобом, інвестицією для досягнення власного життєвого успіху. Саме неперервна освіта сприяє глибокому розумінню подій та процесів, що запобігають безробіттю, приниженню гідності та дискримінації у суспільстві.

Історичний досвід свідчить, що успіх будь-якої країни в подоланні критичних

ситуацій визначається рівнем суспільної свідомості, яка формується найпотужнішим соціальним інститутом – освітою. Основною складовою, що забезпечує потрібні зміни в духовному житті суспільства, є система неперервної освіти.

Китайське прислів'я влучно радить: «Плануючи програму на рік, сійте жито. Плануючи програму на десятиліття, садіть дерева. Плануючи програму на все життя, навчайте і виховуйте людей». Тому у справі об'єднання людства на основі окреслених цінностей і спільних цілей, одним з пріоритетних чинників безумовно є безперервна освіта. Безперервність навчального процесу виступає в сучасному культурно-освітньому контексті як ідея, принципи навчання, якість освітнього процесу, умова становлення та розвитку людини.

За останні роки кардинально змінилася система генерації та передачі знань, а обсяг необхідної особистості інформації значно зріс. Сьогодні не можна одноразово, за час обов'язкового навчання (5–6 років), підготувати людину до професійної діяльності на все життя. Заклади вищої освіти у сучасних умовах здатні підготувати лише потенційних фахівців, а вже на виробництві вони досягають відповідної кваліфікації. Нині щорічно обновлюється близько 5% теоретичних та 20% професійних знань [9, с. 105].

Достатньо сказати, що за останні 30 років, за спостереженням вчених, об'єм інформаційного поля збільшився рівно на стільки, як за попередні 500 років [10, с. 176]. Одинця виміру старіння знань фахівця прийнята в США – період «напіврозпаду» компетенції, тобто зниження її на 50% внаслідок появи нової інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає значно швидше, ніж через 5 років, тобто відносно нашої системи вищої освіти набагато раніше, ніж закінчується навчання у ЗВО [9, с. 179].

Вирішення проблеми полягає в переході до навчання протягом усього життя, коли базова освіта періодично має доповнюватися програмами додаткової освіти і організуватися не як кінцева, завершена, а лише як основа, фундамент, що доповнюється іншими навчальними заходами або самостійно з використанням цифрового контенту. Це означає, що випускник закладу вищої освіти, окрім отриманих фахових знань, має вже під час студентського життя набувати стійкі вміння й схильності до навчання в системі освіти протягом усього життя, повинен розвивати навички комунікації, адаптивності, самовдосконалення. Таку можливість надає йому технологія дистанційного навчання. Американський вчений А. Грасс зазначив: «Людина, яка ще вчора вважалася освіченою, сього-

дні вже сприймається як неосвічена і погано пристосована до життя, а завтра буде абсолютно непридатною внаслідок безграмотності з точки зору нової культури» [11].

З метою успішного продовження навчання в системі неперервної освіти необхідно також обирати оптимальні для себе пошукові моделі, що включають систему створення і роботи з базами даних використання технології інформаційного пошуку в каталогах, глобальних мережах, накопичення, збереження та інтерпретації потрібних матеріалів.

У цьому контексті технологія дистанційного навчання надає нові можливості для самовираження, спонукає студентів до неперервної самостійної роботи та формує у них інформаційну культуру, дає змогу обрати власний ритм навчання, проте потребує більшої самоорганізації на відміну від традиційного. Така форма роботи дозволяє систематизувати матеріали та зорієнтувати студентів щодо змісту виконання практичних й лабораторних завдань. Дистанційне навчання – це можливість навчатися дистанційно та отримувати необхідні знання в будь-який зручний час, вдосконалювати свої вміння і навички протягом усього життя.

Таким чином можна стверджувати, що саме хаотичність змін та криза дійсно приховує в собі великий творчий потенціал у створенні технологічної, цифрової освіти, що підтверджується змінами в організації освітнього процесу у країнах ЄС та в Україні в умовах глобальної кризи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, представляючи особливості реалізації освітніх програм в умовах непередбачених викликів спонукає викладачів та студентів до перегляду і переосмислення методики та технології організації освітнього процесу. Проблеми технологізації пов'язана з розширенням інновацій, яка підвищує мотивацію як викладача, так і студентів, сприяє визначенню й чіткому усвідомленню власних переконань учасників освітнього процесу, що забезпечує підвищення рівня ефективності їх подальшої професійної діяльності, усвідомлення ступеню взаємного впливу, нівелюванню стереотипів педагогічної діяльності та формування мотивації до подальшого професійного розвитку.

Технологізація навчання дає можливість студентам індивідуально виконувати навчальне або виробниче завдання, проведення онлайн-заняття, що впливає на організацію освітнього процесу, привчає студентів максимально самостійно вивчати теоретичний матеріал з використанням цифрового контенту.

Здійснений аналіз не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми й засвідчує необхідність розроблення положення про

дистанційне навчання, системи моніторингу результатів досягнень здобувачами освіти, досліджень науково-теоретичних основ дистанційної освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Паніна О.П. Методичні особливості надання навчального матеріалу з фізики курсантам морських ВНЗ з урахуванням специфіки когнітивного сприйняття і впливу інформаційно-комунікативних чинників. *Наукові записки КДПУ. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кропивницький, 2016. Ч.3. 193 с.
2. Тоффлер Е. Третя хвиля: з англ. пер. А. Євса. Київ: Всесвіт, 2000. 480 с.
3. Роджерс Н. Творчество как усиление себя. *Вопросы психологии*, 1999. №1. С. 164–168.
4. Маслоу А. По направлению к психологии бытия. М., 2002. С. 30.
5. Ассаджолі Р. Психосинтез: принципы и техники. М.: Психотерапия, 2008. 384 с.
6. Педагогічна Конституція Європи: преамбула. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:COm2n8yDmP4J:iscs-journal.npu.edu.ua/article/download/74119/69552+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
7. Матвеева Е. Е. Нейродидактика – новое слово в организации учебного процесса. *Практика преподавания иностранных языков на факультете международных отношений БГУ: электрон. сб.* Минск, 2012. Вып. 2. С. 93–95. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/25899/1/matveeva_2012_Lang_practice.pdf; Куликова О.В. Нейродидактический поход как фактор повышения качества обучения иноязычному профессиональному общению. *Вестник МГЛУ*, 2014. № 14. С. 107–144.
8. Нейропедагогика. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
9. Махия Н. Освіта дорослих у країнах ЄС та в Україні: історія і сучасність: монографія. Черкаси: Гордієнко Є. І., 2018. 292 с.
10. Колесникова И.А., Марон А.Е., Тонконогая Е.П. и др. Основы андрагогики: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Под. ред. И. А. Колесниковой. М.: Академия, 2003. 240 с.
11. Grace A., Wells K. Using Freirean pedagogy of just IRE to inform critical social learning in arts-informed community education for sexual minorities. *Adult Education Quarterly*, 2007. 57(2). 95–114.

References

1. Panina, O.P. (2016) Methodological Features of Providing Physics Educational Material to Cadets of Maritime Universities Considering Specifics of Cognitive Perception and Influence of Information and Communication Factors. *Scientific Notes of KSPU. Series: Problems of Methods of Physics-Mathematics and Technological Education*. Kropyvnytsky, 3. 193 p.
2. Toffler, A. (2000) *The Third Wave*: Translated from English by A. Evs. Kyiv: Publishing House "Vsesvit". 480 p.
3. Rogers, N. (1999) Creativity as Self-Reinforcing. *Psychology Issues*, 1: 164–168.
4. Maslow, A. (2002) *Towards a Psychology of Being*. Moscow.
5. Assadzholi, R. (2008) *Psihosintez: printsipy i tehniki*. Moscow: Psihoterapiya. 384 p.
6. Pedagogical Constitution of Europe: preamble. Retrieved from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:COm2n8yDmP4J:iscs-journal.npu.edu.ua/article/download/74119/69552+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
7. Matveeva, E.E. (2012) Neurodidactics – New Word in Organization of Education Process. *Practice of Teaching Foreign Languages at Faculty of*

- International Relations of BSU: e-collection*. Minsk: Belarus State University, 2: 93–95. Retrieved from: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/25899/1/matveeva_2012_Lang_practice.pdf; Kulikova, O.V. (2014) Neurodidactic Approach as a Factor of Increasing Quality of Teaching Foreign Language Professional Communication. *Bulletin of MSLU*, 14: 107–144.
8. Neuropedagogics. Retrieved 20.03.2020, from <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
9. Makhynia, N. (2018) *Adult Education in EU Countries and Ukraine: History and Nowadays*: monograph. Cherkasy: Hordiyenko E.I. 292 p.
10. Kolesnikova, I.A. (in Ed.), Maron, A.E., Tonkonogaia, E.P. et al. (2003). *Basics of Andragogy: Textbook for Higher School Students*. Moscow: Academia. 240 p.
11. Grace, A., Wells, K. (2007). Using Freirean pedagogy of just IRE to inform critical social learning in arts-informed community education for sexual minorities. *Adult Education Quarterly*, 57(2): 95–114.

DESIATOV Tymofii,

Doctor in Pedagogy, Professor of Pedagogical Sciences, Educational, Social and Cultural Management Department, Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy

STRATEGIES AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF ORGANIZING EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER SCHOOLS IN CONDITIONS OF UNEXPECTED CHALLENGES

Summary. *Introduction.* The article shows that humanity is experiencing a global crisis that affects and will probably affect not only our educational system, but also our economics, politics and culture. It is stressed that the education crisis arisen as a result of the unexpected challenges makes us review and rethink the methods and technologies of the educational process. In these conditions, in the society, there is a need to learn this changing reality creatively and flexibly, to rethink ideas and the acquired knowledge.

The problem of technologization in the field of higher pedagogical education is shown to be associated with the extensive use of innovations including distance learning technology that increases the motivation of both a teacher and students. Distance learning provides new opportunities for self-expression, encouraging students to work independently and forms an information culture in them, allows them to choose their own rhythm of life, creates the conditions of digital content for educational programmes. However, this learning technology requires more self-organization than traditional one.

The purpose of the article is to analyze the organization of learning process in the conditions of digital content that allows students to learn theoretical material as independently as possible and to leave contact time for the latest knowledge, practical tasks, laboratory workshops and subject discussions.

The methods of analysis, synthesis, and comparison are used in the article.

Results. It was investigated that along with the professional competence of a teacher, there is a creative one. This competence is characterized with an openness to innovations and new technologies at the professional

level, flexibility and creative adaptability in the process of interaction with learning subjects.

Creative learning activity is found to focus on the formation of a creative educational project by a student but the main focus of the creative activity is a creative personality having the specific features, qualities and properties. It has been found that teachers organize learning process with higher education students through the Google Meet, Google Duo, Zoom, Jitsi Meet programs and other on-line platforms. In particular, this form of distance learning allows not only to conduct classes, but also to organize other educational activities.

Originality. The article proves that the basic tools of individualized learning, laid in a relatively new direction, called “neuropedagogics”, which integrates neuroscience, psychology and pedagogy (didactics) and combines the scientific achievements of modern Brain Sciences. It has been proved that students’ individual work in the digital context regardless of their desire gets andragogic shade. There is a convergence of traditional methods of organizing the educational process with andragogy, formal education with non-formal. In this context, students also acquire the skills of lifelong learning acting as an idea, principles of learning, quality of the educational process, the condition of formation and development of a man in the modern cultural and educational context.

Keywords: technologization; clip thinking; millennials; distance learning; creative competence; digital content; neurodidactics; neuropedagogics; neuroeducation; crisis, continuing education.

Одержано редакцією 22.03.2020
Прийнято до публікації 10.04.2020